

ali čuvstvo, ali stremljenje, svoj objektivni predmet, na katerega je naperjen in ki ga v momentu doživetja dojema, gradi Veber stavbo svojega sistema etike. In priznati se mora, da je ta stavba, ki jo označuje avtor sicer v podnaslovu svoje knjige kot »prvi poizkus«, v resnici grandiozna, tako po enotnosti svoje zamisli kakor po absolutni doslednosti in neprekosljivi sistematičnosti svoje izpeljave.

Če vkljub temu odklanjam to »logiko nagonske pameti« kot v svojem jedru nevzdržen sistem, storim to kot nasprotnik predmetne teorije, s katero pa ravno stoji in pade Veber s svojo etiko ravno tako, kakor s svojo estetiko ali spoznavno teorijo.

Fundamentalna teza Vebrove etike je, kakor rečeno, trditev, da so vrednote pojavov objektivne lastnosti teh pojavov, in da je naše čuvstvovanje in seveda ravno tako tudi naše stremljenje in hotenje, ki ga doživljamo spričo pojavov, le nekako dojemanje onih objektivnih vrednot, iz česar sledi, da je naše hotenje in čuvstvovanje spričo objektivnih pojavov takrat in le takrat tudi objektivno »pravilno«, kadar dojemamo z njim resnično objektivne lastnosti pojavov, kadar torej vrednotimo objektivno (to se pravi ne glede na naše čuvstvovanje) vredne, oziroma nevrednotimo objektivno nevredne pojave, ali kadar stremimo po nečem, čemur pripada v resnici ona lastnost, katere subjektivni odsvit je naše stremljenje. Kakor je kaka misel (kot doživljaj) le takrat »pravilna«, kadar ji odgovarja kot predmet istinito dejstvo, tako je naše etično vrednočenje in hotenje takrat »pravilno«, kadar ima za svoj predmet objektivno etično vreden pojav. Z utemeljitvijo tega stališča dobi Veber platformo za konstrukcijo objektivno in logično nujno veljavnih etičnih aksiomov in norm. Njegova etika je v resnici logika nagonske pameti.

Dr. Alfred Šerko. — (Konec prih.)

**L. N. Tolstoj: Hadži-Murat.** Roman. Poslovenil Vladimir Levstik. V Ljubljani 1923. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Hadži-Murat je roman iz poslednjih let Tolstojevega življenja ter je — ne popolnoma zaključen — izšel šele v njegovih posmrtnih delih. Po vzgonu, ki ga je povzročil, in pa po izdelavi spada med najbolj čiste umetniške proizvode, kar jih je Tolstoj napisal, in to ne samo v svoji poslednji dobi, temveč v vsem svojem delovanju. Med vsemi njegovimi večjimi deli lahko naštejemo le malo takih, katerih snov bi bila tako malo odvisna od pisateljeve osebe. Skoro v vseh svojih delih, od »Detinstva« pa do »Vstajenja«, oblikuje Tolstoj življenje, s katerim se bori, ali pa življenje, h kateremu stremi. V obeh primerih je njegovo razmerje do predmeta njegovih umetnin vezano, osebno vplivano, pogled torej nekoliko skaljen. Hadži-Murat pa je prost vsega osebnega; sama čista zavzetost nad divjo lepoto tega življenskega prizora je njegovo spočetje.

Sfera človeškega življenja, v kateri oblikuje Tolstoj svojo umetnino, je tista, ki jo je v vseh njegovih delih ugotovil Merežkovskij: sreda med telesnostjo in duhovnostjo ali fiziološka duša.

Abstraktno jedro romana je žarenje in pogin silovite in besno trdožive življenske enote — akt, ki ga podčrtuje tudi okvir romana. Vnanja oblika te življenske linije je junaška zgodba iz bojov zavojevalne ruske armade s tatarskimi plemeni, ki so živeli v kavkaških gorah. Hadži-Murat je vtelešenje življenske sile, ki jo Tolstoj opazuje.

Ozadje in za povest tega junaka potrebna tla razpadejo v dva dela — v oba sovražna tabora, v ruskega in gorskega. Obe strani sta predloženi od črte, ki ju deli in na kateri se stikata, to je od bojišča, pa do srca tistega organizma, kateremu pripadata. Ruska stran — od preprostega vojaka preko oficirja, polkovnika, generala, glavnega poveljnika pa do Nikolaja, tega strašnega, v grozni,

---

*Književna poročila*


---

veličanstveno samoljubni mrak pogreznjenega monarha; gorska — od življenja mjuridov in gorskega aula do lokavega in krutega prerokovega namestnika Šamila.

Med tema dvema svetovoma, ki se borita drug z drugim na življenje in smrt, pa preskakuje z ene strani na drugo živa in paleča iskra Hadži-Murat, od zapletene usode gnan in preganjan, dokler ga ne staret med seboj oba boreča se svetova. Ta smrt je točka, v katero drže vse niti pripovedovanja, vse je podrejeno stremljenju snovi v to točko, vse je orisano le v toliko, da je usoda tega človeka do konca, do najdaljnjega kroga, do katerega seže valovanje tega življenja, jasna in razumljiva.

Poslovenil je to redko knjigo Vladimir Levstik. Med našimi prevodi iz ruščine je njegov prevod častna izjema in to v vsakem oziru. Levstikovo poznanje ruščine je zanesljivo; netočnosti, ki bi motile organični zmisel, nisem našel. Pri njem se res lahko govori o kakovosti prevoda kot takega, ne pa, kot je to potrebno pri drugih naših prevajalcih, o kakovosti razumevanja originala.

Druga poglobitna prednost tega prevoda je v tem, da je podan v markantnem, za Levstika značilnem slogu, da je torej Tolstega delo in Levstikovo reproduciranje na njem vidno. To pomeni, da je prevod resnično slovenski, da je živ in doživljen. Večina naših prevodov je napisana v slogu, ki je last vse naše inteligence in ki je torej neizrazit in brezoseben. Levstikovemu pa se pozna, da je umetnino prebavila slovenska glava, da se je ta glava po svoje opajala nad bujnostjo življenja, ki ga umetnina nosi v sebi. Popolnoma adekvaten prevod je nemogoča stvar. In tako je tudi Levstik drugače razporejen napram predmetu kot Tolstoj sam. Slog originala je prost, širok, nekoliko malomaren, dasi izrazit in značilen. Levstikov slog je skrbnejši, bolj izbran, sicer v pravi meri izrazit, vendar nekoliko ožji in strožji. To je sled njegove osebnosti v delu.

Jezik prevoda je lep in zdrav, izbran, kakor sem že rekel tudi o slogu, in zvočen. Pozna se mu ljubezen in strast do oblikovanja, do iznajdevanja najizrazitejših oblik in skrbno delo. Edino, kar me v tem oziru moti, je njegov jugoslovanski purizem; stavka: «vojniki pušijo lule», — ki morda ni nikjer dobesedno tako napisan, pa bi lahko bil, — ne morem priznati za slovenščino. To je edina pomembna graja, ki jo lahko izrečem o tem prevodu.

Širši javnosti priporočam to knjigo kakor malokatero, ker je snovno in oblikovno vredna, da jo vsakdo pozna. Našim prevajalcem pa jo še posebej priporočam, ker bodo v nji našli marsikatero dobro razrešitev težav, ki jim sami niso bili kos. Naučili se bodo tudi tega, da je treba za prevajanje jasnega, razumevajočega pogleda, ki vidi in opazi v najbolj zastrtem delcu umetnine utrip življenja. Tedaj postane njihovo prevajanje radost zanje in za druge, kakor bo to brez dvoma prevod Hadži-Murata, ki zasluži v naši ruski prevodni literaturi prvo mesto.

*Josip Vidmar.*

**Slovenska stenografska čitanka**, sestavljena po prof. Ad. Robidi in posvečena dovršitelju slovenske stenografije gimn. ravnatelju Franu Novaku, je tretji stenografski proizvod, ki so ga nam naklonila zadnja leta. Z izdajo težko pričakovane čitanke je končno izpolnjena že desetletja odprta vrzel v stenografski strokovni literaturi. Dasi si Slovenci z nekim ponosom lastimo prvenstvo širiteljev tesnopisne umetnosti na slovanskem jugu, smo tako pozno sledili Čehom, Hrvatom in Bolgarom, ker nas je k izdaji prve stenografske čitanke predvsem prisilila neodložljiva potreba. Čitanka je zbog pestrosti zbranega gradiva zelo prikladna in porabna za srednje, trgovske in meščanske šole. Poleg enajst liričnih in epskih pesmi naših pesnikov prinaša po en daljši leposlovni spis Cankarja in Finžgarja.